

מסורת הש"ס

(א) קדושין סח. (ב) צדקת גרם רבנא. (ג) קדושין סח: לעיל ז. (ד) וקדושין שם פ"ג היטב. (ה) לקמן מה. קדושין פ"א. (ו) ז"ל הדד. (ז) רש"י מ"ו. (ח) ודברים כד. (ט) ודברים יא. (י) ויעין היטב מוספות פנהדרין פג: סוף ד"ה וטבול יום ומוס' וזמזם יז. ד"ה הג"ה וכו' ישוב על זה.

תורה אור השלם
1. בי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחרת שנואה וקלדו לו בנים האהובה והשנואה ויהי הבכור לשנואה: דברים כא טו

2. ערות אחותך בת אביך או בת אפך מולדת בית או מולדת חוץ לא תגלה ערותך:

3. ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך הוא לא תגלה ערותה:

4. אם אדוני יתן לו אשה וקלדה לו בנים או בנות האשה וקלדיה תהיה לאדניה וזוהא יצא בגפו:

5. בי יסיר את בנה מאחרי ויעבד אלהים אתם אחרים וקרה אף יי קבם והשמידך מהר:

דברים י ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למה וכי ולי נראה י"ב זה אינו מדברי רש"י: (ב) ד"ה ל"י עשניה עשירה ממשכני אותה שאין: (ג) תוספות ד"ה לימא קסבר דבינא: (ד) ד"ה ההוא וכי משום הסרה והוא מוקמינן ליה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

(א) תוספות ד"ה ולי אשמעינן כי ואף על גב דטעמא דעובדת טובים עדיף לא הו טי כ"ל:

מוסף רש"י

וכי יש אהובה לפני המקום. כלומר וכי אהבתו או שנאתו של בעל שנויה לפני המקום לשעת דין הנהלה בשבילה, שהלך הכתוב לכתוב לא יוכל לנכר את בן האהובה, לא הו ליה למיכתב אלא כי את הבכור יכיר, ואלא ידענא לא שגא אמו אהובה ולא

שגא אמו שנואה (קדושין סח.). שנואה בנישואיה. ענישואיה שנואים לפני המקום, כגון חייב לאון, ואמר רחמנא כי תהיין. אלמא אית ביה הויא (סו.), כי יסיר את בתו מאחרי. לעיל מניה כתיב בתך לא תתן לבני ובתו לא תתקן לבנך, ומתן ליה כי יסיר את בנך, מדלגא כתיב כי יסיר את בנך, משמע דבן הטול לעובד טובים מתקן קאמר שסירטו העובד טובים

מאחרי, ושמעינן דבן בתך אפילו מן העובד טובים קרוי בנך ואין בנך ההא מן העובדת טובים קרוי בנך, מדלגא כתיב נמי כי תסיר את בנך, דנשמע מניה דקפיד נמי קרא בבחו

פרט לחייבי לאוין. אס נשא אציו ממזרת והוליד בת לאו אמותו היא

ואימא דלא תפסי בזה קדושי: יש אהובא לפני המקום. לורך היה לו להוכיח שאם זה היה אוהב את זו ושונא את זו אין הבכורה משתנה בכך פשיטא שאם זה שונאה אין המקום שונאה: שנואה בנישואיה.

בעצירה: כי שהיינה. דאית בזה הויה: **ואימא**. דהאי בת אשת אציו פרט לאמותו מחייבי כריתות דאין אישות בזה לאצין דהא לא תפסי בזה קדושין דילפינן מאלמות אשה שהיא נכרת וכתיב בזה לא תקח אין לך בזה לקומין צפ' האומר לחברו נקדושין

(דף סז.): **שפחה אין לה חיים**. אין לה יחס דכתיב עם החמור (בראשית כג) ועובדת כוכבים מתייחסת על שם אציה דכתיב צלאדן בן צלאדן

(מ"ב כ.) הדרימן בן טבריימון (מ"א טו): **שפחה שיינא נמזות**. כל מלוא שהאשה חייבת בזה עבד חייב בזה דגמר לה לה מלאשה (פגיגה דף ז.:

כי יסיר אס בנך. מדלגא כתיב כי תסיר ש"מ הכי קאמר בתך לא תתן לבנו כי יסיר בעל בתך את בנך שתלד לו בנך מאחרי אבל אצמו לא תקח לבנך לא קמהדר ולא קרינן ביה כי תסיר בת העובד כוכבים את בנך שתלד מאחרי. אלמא בנך מן העובד כוכבים שילדה לו בתך קרוי בנך ואין בנך ההא מן העובדת כוכבים קרוי בנך: **ש"מ**. מדכתיב כי יסיר את בנך ומוקמינן ליה בבן שתלד בתך לעובד כוכבים אלמא בן בתך ההא מן העובד כוכבים קרוי נמי בנך: **לימא קסבר רבינא וכו' הולד כשר**. ולקמן פליגי בזה בהחולץ (דף מה.). (ב) (ו)ול"נ דהולד ממזר גרסי' דלא הו כגר שנתיגר אלא דז ישראליה יש בו ושייך ביה

ממזרות): **בשבעה אומות נסיב**. ושאר עובדות כוכבים מנגלן דולדה כמוה: **רבי שמעון דריש טעמא דקרא**. בפרק המקבל בבבא מציעא

(דף קטו). אלמנה גנייה אין ממשכנין אותה אבל עשירה ממשכנין (ג) שאין אתה חייב להחזיר לה ואין אתה משיאה שם רע בשכנותיה אלמא דריש טעמא דלא תחבול בגד אלמנתי משום שם רע ומוציא עשירה מן הכלל. והכא נמי לדידה נימא דאי נמי לא מפרש קרא טעמא הוה דריש טעמא דחיתון משום כי יסיר את בנך ולא אינטריך קרא לפרושי טעמא ואייתר קרא כי יסיר לרבות שאר מסירין: **אלא לרבנן**. אינטריך קרא לפרושי טעמא בזה אומות גופייהו ולמעוטי שאר אומות דאינן אדוקין בעובדת כוכבים כמותן דקיימא לן (חולין דף יג.):

עובדי כוכבי שבתו"ל לאו עובדי עובדת כוכבי' הן אלא מנהג אצותיהן בידיהן ולא אייתר ליה רצויא ושאר אומות מנגלן. ודכותיה אמרינן בסנהדרין (דף כה). גבי לא ירבה לו נשים ולא יסור לבצוי' דלר"ש הו לא יסור לרצויא דבאלו פירושא דקרא הוה דרשינן ביה טעמא ולרבנן דלא דרשי טעמא דקרא בעלמא הכא קרא פירש טעמא:

מתני'

טפי וא"ת דלא תתחתן צם דכתיב נמי התם מוקמינן דוקא בזה אומות אע"ג דאין שייך שם הסרה דבגירותן איירי כדאמר בהערל (לקמן דף עו. ושם) וי"ל דעל כרחק אי אפשר לאוקומי בכל אומות דמדאסר גר עמומי ומוציא מנזרי ואדומי מכלל דשאר גרים שרי בישראל ואס תאמר והיכי כרת ברית שלמה עם חירם מלך זור דכתיב ויכרתו ברית שניהם (מ"א ה) והכתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנס (דברים י) ובכל האומות עובדי עבודת כוכבים איירי כמו ולא תחנס וי"ל דשמא לא אסר אלא כריתת ברית לשם עבודת כוכבים דכתיב אצידך קרא לא תכרות להם ולא להיהם ברית (שמות כג) או שמא חירם מלך זור גר תושב היה ועוד י"ל דלא מיתסר כריתת ברית אלא דוקא בשבעה אומות מדכתיב גבי גבעונים (יהושע ט) אולי בקרבי אתה יושב ואיך אכרות לך ברית משמע דנשאר אומות שרי ואע"ג דלא תחנס איירי בכל אומות עובדי עבודת כוכבים כריתת ברית שאני דמוכת עניינא דאיירי דוקא בשבעה אומות כמו לא תחיה כל גשמה דדוקא ז' האומות היו מנזוים להחרים דכתיב שבעה גוים רצים ועלזומים וכו' החרם תחרים (דברים י)

מאן תנא דפ"גי ע"יה דרבי יוסי בר' יהודה ר"ש היא. בסוף פ' האומר (קדושין סח: ושם) איתא הך סוגיא ומשני בעינן אחר דאמר קרא כי תהיינה וילדו לו כל היכא דקרינן ביה כי תהיינה קרינן ביה וכל היכא דלא קרינן ביה לא קרינן ביה וילדו

לו וקאמר נמי בתר הכי אס בן האשה וילדיה למה לי ומוקי לה לדראא אחרימי ולא קאמר חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וזריכי:

ביצד פרק שני יבמות

כג.

וכי יש אהובה לפני המקום. דפשיטא דבשביל אהבת ושנאת הבעל לא יפקיע המקום זכות בנה ואס תאמר ונימא שנואה היינו רשעה דהיא שנואה לפני המקום וי"ל דמשמע ליה אהובה ושנואה בנישואיה ואס דרשעה מדבר בלא נישואיה נמי יש לשנאותה א: **ורבי יוסי ברבי יהודה חד בשפחה**

וחד בעובדת כוכבים. וא"ת ולמה לי קרא דהאשה וילדיה דמבת אשת אצין נפקי מרזייהו דאין אישות לאצין בזה וי"ל דהוה מוקמינן קרא דמסתבדא טפי ואידך הוה מרבינן ממולדת חוץ בין שאומרים לאצין הולא כי היכי דמרבינן מיניה חייבי כריתות: **וא"י אשמועינן עובדת כוכבים משום דלא שייבא במצות**. לא הוה לריך להך לריכותא דעובדת כוכבים לא מפרש צהדויא בקרא ובטעמא קמא סגי דאי לאו אלא חד קרא הוה מוקמינן בשפחה משום דאין לה י חיים וא"ת השמא דאיכא טעמא בעובדת כוכבי' ואיכא טעמא בשפחה למה לי קרא דהאשה וילדיה דמבת אשת אצין ממעטי מרזייהו דהי מינייהו מפקת וי"ל דה"ט טעמא דלא שייך במזות עדיף והוה מוקמינן לה בעובדת כוכבים א ווע"ג דטעמא דעובדת כוכבי' לא הוה אתא משפחה כיון דאיכא בשפחה טעם כל דהו דלא הו עובדת כוכבים:

קסבר רבינא עובד כוכבים ועבד הבא ע"י בת

ישראל הולד כשר. כן גיר' הקונטרס וכן כתוב ברוב ספרים כלאו אלץ בקדושין בסוף פרק האומר (דף סח: ושם) ברוב ספרים כתוב הולד ממזר וכן גורס התם וכן נראה עיקר לרי' כדיון דבתר ישראליה שדינן ליה הוה טפי ממזר ממאי דהוה שדינן בתר עובד כוכבים דאין ממזרות לעובד כוכבים וכן משמע לעיל דקא"ר יוחנן בספ"ק (דף יז. ושם) וכולן לפסול והדך קאמר כי אמריה קמיא דשמואל אמר אין בנך ההא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה ואין חוששין לקדושי דעובד כוכבים הוא ולא ממזר והא דלמרינן בפרק יש בכור (בכורות דף מז. ושם) גבי לזיה שנתעברה מן העובד כוכבים בנה פטור מה' סלעים לא תימא למ"ד אין מזהמין את הולד אלא אפילו למ"ד מזהמין לוי פסול איקרי אומר ר"י דמ"ד אין מזהמין היינו מ"ד הולד ממזר דלאו בתר עובד כוכבים שדינן ליה ולשון מזהמין על שם עובדי כוכבים שהן מזהמין בשבעה אומות כתיב: **כן יתקרא בשבעה אומות כתיב**.

ואע"ג דלא תחנס דכתיב נמי התם מוקמינן בפרק קמא דמסכת ע"ז (דף כ.) בכל אומות עובדי עבודת כוכבים הכא לא מוקמינן ליה בזה אומות אלא משום דכי יסיר משמע שבעה אומות דמסירין טפי ואי לאו כי יסיר הוה מוקמינן ליה נמי בכל אומות עובדי עבודת כוכבים לרבנן ולר"ש דדריש טעמא דקרא אי לאו כי יסיר הוה דרש' דטעמא דקרא משום הסרה והוה (י) מוקי ליה דוקא בזה אומות דמסירין טפי וא"ת דלא תתחתן צם דכתיב נמי התם מוקמינן דוקא בזה אומות אע"ג דאין שייך שם הסרה דבגירותן איירי כדאמר בהערל (לקמן דף עו. ושם) וי"ל דעל כרחק אי אפשר לאוקומי בכל אומות דמדאסר גר עמומי ומוציא מנזרי ואדומי מכלל דשאר גרים שרי בישראל ואס תאמר האומות עובדי עבודת כוכבים איירי כמו ולא תחנס וי"ל דשמא לא אסר אלא כריתת ברית לשם עבודת כוכבים דכתיב אצידך קרא לא תכרות להם ולא להיהם ברית (שמות כג) או שמא חירם מלך זור גר תושב היה ועוד י"ל דלא מיתסר כריתת ברית אלא דוקא בשבעה אומות מדכתיב גבי גבעונים (יהושע ט) אולי בקרבי אתה יושב ואיך אכרות לך ברית משמע דנשאר אומות שרי ואע"ג דלא תחנס איירי בכל אומות עובדי עבודת כוכבים כריתת ברית שאני דמוכת עניינא דאיירי דוקא בשבעה אומות כמו לא תחיה כל גשמה דדוקא ז' האומות היו מנזוים להחרים דכתיב שבעה גוים רצים ועלזומים וכו' החרם תחרים (דברים י)

מאן תנא דפ"גי ע"יה דרבי יוסי בר' יהודה ר"ש היא. בסוף פ' האומר (קדושין סח: ושם) איתא הך סוגיא ומשני בעינן אחר דאמר קרא כי תהיינה וילדו לו כל היכא דקרינן ביה כי תהיינה קרינן ביה וכל היכא דלא קרינן ביה לא קרינן ביה וילדו

לו וקאמר נמי בתר הכי אס בן האשה וילדיה למה לי ומוקי לה לדראא אחרימי ולא קאמר חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וזריכי:

קדמו

עין משפט ונר מצות

נח א מ"י פ"ד מהל' אישות הל' יד סמג עשין מה טו"ש ע"ה עימן מד פסיף ז:

נב ב מ"י פ"ב מהלכות איסורי ביאה הלכה א טו"ש ע"ה ע"ה עימן טו עסיף י:

ב ג ד מ"י פ"א מהל' יבום הלכה ד:

כא ה מ"י פט"ו מהל' איסורי ביאה הלכה ג סמג לאון קה טו"ש ע"ה ע"ה עימן ד עסיף יט:

תוספות ישנים

(א) ועוד דשטיטא דאין לבני להספיד לכן תחלת: בין שאומרים לאצין הולא. והיינו חייבי כריתות דאיכא לאוקומי בחייבי לאון דהא כבר שמעינן להו מבי תהיינה סהה קדושין מופסין בסם ועוד נימא לאוקמי בחייבי כריתות דנשמע הולא משום דהוי אשה דלא תפסי בה קדושין והיינו חייבי כריתות דאילו חייבי לאון מופסין:

חד בשפחה וחד בעובדת כוכבים וזריכי. וזמיה דבפרק האומר (קדושין סח:) משמע דלא לריך רק חד קרא לשפחה ועובדת כוכבים דפריך אלא האשה וילדיה למה לי ולא קאמר חד לשפחה וחד לעובדת כוכבי' וי"ל דהכא היינו טעמא דאזכרין תרי קראי משום דחזוין הכא דלף חתוב כריתות לית בזה קדושין מרבינן מדכתיב מולדת חוץ בין שאומרים לאציו הולא. אי"כ אי ליכא תרי קראי לשפחה ולעובדת כוכבים לא הוה ממעטינן רק חד מינייהו שהרי יש לנו לרבות כל מה שטול דהא

אף חייבי כריתות מרבינן אלא התם אין לתקן ביניהם וזמיה כי קאמר הכא אשכחן שפחה עובדת כוכבים מנגלן אמאי לא משמע דנפקא מדכתיב כי תהיינה וילדו כל היכא דקרינא ביה כי תהיינה קרינא ביה וילדו לו בנים ועובדת כוכבים לא ביה הוה מינא דכיי קאמר תלמודא בפרק האומר וי"ל להא דפרישית נימא דהכא לא מצי למימר בן משום דאף חייבי כריתות דלא קרינן בזה נמי כי תהיינה מרבינן הכא תמולדת חוץ:

תוס' חד מוקמאי

היא. דולדה כמזה ולא תפסי בה קדושין ואפי' בשפחה שבתלה לשם עבדות דשייכא במצות דהא אמר בהא שמעתאן וצריכה דאי אשמעינן בעובדת כוכבים משום דלא שייכא במצות. ואם אנס ופתה אשה מותר לישא בתה ודוקא לאחר מיתת האשה אבל בחיי האשה אסור לישא בתה דתנן הגטעין מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה דרשי לגבי נשי שכחין דאולין:

^[1] (קדושין סח: וכו"י דברים י ד.)